

مقایسه سبک‌های اسناد دانشجویان در سه گروه مانوس، متوسط و نامانوس با قرآن

عباسعلی حسین‌خانزاده^۱، ولی اله موسوی^۱، الهه استوی^۲، معصومه ساکت محبوب^۲، آرمان محمدی منش^۳

^۱دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه گیلان

^۲کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه گیلان

^۳کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، علوم تحقیقات گیلان

elaheostavi@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: امروزه انسان در معرض آماج حملات روانی قرار دارد و نگرانی‌های فراوانی او را احاطه کرده است. قرآن کریم مونس است که در شرایط عادی و نیز در بحران‌ها و سختی‌های زندگی می‌تواند بهترین همدم انسان باشد. این پژوهش به منظور مقایسه سبک‌های اسناد دانشجویان در سه گروه مانوس، متوسط و نامانوس با قرآن انجام گرفت. روش: پژوهش حاضر از نوع علی مقایسه‌ای است. جامعه آماری در این پژوهش عبارت از کل دانشجویان دانشگاه گیلان در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ بود و حجم نمونه این پژوهش شامل ۳۰۸ نفر دانشجو در سه گروه مانوس با قرآن (۱۰۰ نفر)، متوسط (۱۲۲ نفر) و نامانوس با قرآن (۸۶ نفر) بودند، که از طریق نمونه‌گیری طبقه‌ای پرسشنامه سبک‌های اسناد سلیگمن (۱۹۷۹) بین دانشجویان توزیع شد. برای تحلیل داده‌های به دست آمده از نرم افزار SPSS و از روش‌های آمار توصیفی میانگین و انحراف استاندارد و از روش استنباطی تحلیل واریانس یک‌راهه استفاده شد. یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین سه گروه دانشجویان مانوس، متوسط و نامانوس با قرآن از لحاظ سبک اسناد درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-جزئی تفاوت معنی‌دار وجود دارد. نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که سبک اسناد در گروه مانوس با قرآن به صورت درونی، کلی و پایدار اسناد (بعد از موفقیت) است. گروه نامانوس با قرآن نسبت به گروه مانوس با قرآن و متوسط دارای سبک‌های اسناد درونی و پایدار (بعد از شکست) هستند. گروه‌های مانوس با قرآن و متوسط، مانوس و نامانوس با قرآن، و متوسط و نامانوس با قرآن از نظر سبک کلی-جزئی (بعد از شکست) تفاوت معنی‌داری ندارند. کلید واژه: سبک‌های اسناد، دانشجویان، قرآن.

مقدمه

اسناد به معنی نسبت دادن رفتار خود یا رفتار دیگری به علل مختلف می‌باشد. نظریه‌های اسناد نیز بر همین اساس به توضیح و تبیین علل رفتار می‌پردازند. مبحث اساسی در این نظریه‌ها تحلیل علت و معلولی است که افراد در مورد رفتار

خود و رفتار دیگری بکار می‌برند. به عبارتی انسان می‌خواهد درباره ساختار علی محیط خویش هر چه بیشتر شناخت پیدا کند و بداند رویدادی که اتفاق می‌افتد به چه انگیزه‌های قابل اسناد است (خدایپناهی، ۱۳۸۶). سبک اسناد شیوه‌ای است که فرد بر پایه سه بعد درونی/ بیرونی، پایدار/ ناپایدار، کلی/ اختصاصی به رویدادهای خوب و بد می‌نگرد (کرسینی، ۱۹۹۲، به نقل از عبدی، ۱۳۸۸). موضوع اسناد سال‌ها است که مورد توجه روانشناسان اجتماعی، بالینی و شناختی است. متغیر اسناد به ارزیابی افراد از علل اعمال و رفتار اشاره دارد (گالوین و کوپر، ۲۰۰۶). هدف نظریه اسناد، بررسی شیوه‌هایی است که افراد توسط آن، رویدادها و حوادث گوناگون را تبیین کرده و به دنبال روابط علت و معلولی بین آنها هستند.

ما به طور کلی تلاش می‌کنیم تا علل پایدار زیربنایی رفتار دیگران و دلایلی را برای اینکه چرا آنها به شیوه‌های معینی عمل کرده‌اند درک کنیم و این امر عمدتاً مستلزم تلاش جهت درک انگیزه، تمایلات و خصوصیات آنها است. به منظور ادراک دنیا به صورت واحد، یکپارچه و قابل پیش بینی، بسیاری از افراد اسنادهایی درباره حوادثی که مبتنی بر ابعاد معینی است، می‌سازند. این ابعاد شامل: علیت (آیا حادثه یا رویداد مورد نظر از علل درونی نشأت می‌گیرد یا بیرونی؟)، ثبات (آیا حادثه یا رویداد اتفاق افتاده پایدار است یا ناپایدار؟) و کلیت (آیا دارای قاعده عمومی است یا خاص موقعیتی است؟) است (گالوین و کوپر، ۲۰۰۶). بدیهی است این ناهمسانی ضمن آنکه در عوامل مختلفی ریشه دارد، با پیامدهای متفاوتی همراه است، چنان که به عقیده پیترسون و سلیگمن (۱۹۸۴) در نظریه درماندگی اسنادی، کسانی که رویدادهای منفی را با توجه به عوامل درونی، پایدار، و کلی تبیین می‌نمایند، آمادگی بیشتری برای درماندگی (و در نتیجه افسردگی) دارند، در حالی که سبک تبیین خوش‌بینانه از احساس درماندگی و ابتلا به افسردگی پیشگیری می‌کند. بنابراین ما نیازمندیم علل رفتار خود و دیگران را بدانیم، به عبارت روشن‌تر اسناد به تلاش ما در فهم علل رفتار دیگران و رفتار خودمان اشاره دارد. از سوی دیگر همه روزه بر تعداد افرادی که باور دارند عامل معنویت در درمان روان رنجوری‌ها و درماندگی روحی موثر است، همچنین متخصصانی که برای درمان بیماری‌های روانی و بهداشت روان بر باورها و رفتارهای مذهبی متمرکز می‌شوند، افزوده می‌شوند. انسان امروز با آگاهی و بینش این واقعیت را دریافته که بدون معنویت تنها می‌ماند و به پوچی و درماندگی خواهد رسید. (بهرامی احسان، ۱۳۷۸). نقش مذهب در ارائه خدمات و دوستی‌ها و ابزارهای روانی که برای مقابله با موضوعات زندگی روزمره (همچون تغییرات، فقدان و مرگ) فراهم می‌سازد، حائز اهمیت است.

در زمینه ارتباط بین انس با قرآن و سبک‌های اسناد تحقیقات چندانی صورت نگرفته است اما ادعای ارتباط دین و خوشبینی در علوم اجتماعی سابقه طولانی و مستحکمی دارد. با این حال مطالعات آزمایشی اندکی ارتباط بین این دوسازه را به روشنی مورد بررسی قرار داده‌اند (ماتیس، فوتنت و هاتچرکی، ۲۰۰۳). در تحقیقی که توسط الیسون (۱۹۹۱) انجام شد مشاهده گردید که افراد دارای گرایش مذهبی بالا دارای خشنودی بیشتر از زندگی هستند و شادمانی و نشاط بیشتری دارند و در مواجهه با رویدادهای رنج‌زای زندگی، پیامدهای روانی-اجتماعی منفی کمتری را نشان می‌دهند. مطالعه ماتیس و همکاران (۲۰۰۳) نیز مشخص گردید که معنویت مذهبی و ارتباط با خدا رابطه مثبتی با خوشبینی دارد. در بررسی گروه مذهب، معنویت و اعتقاد شخصی سازمان جهانی بهداشت و سلامت (۲۰۰۶) یافته‌ها نشان داد که رابطه معناداری بین ارتباط معنوی با مؤلفه‌های کیفیت زندگی (از نظر خوشبینی) وجود دارد.

موسوی (۱۳۹۰) در تحقیق خود با عنوان بررسی ارتباط بین سبک‌هایی اسناد و گرایش مذهبی دانشجویان به این نتیجه دست یافت که گرایش‌های مذهبی با سبک اسناد پایدارتر (در رویدادهای مثبت) و سبک اسناد ناپایدار (در رویدادهای منفی) رابطه مثبت و معناداری داشت. تحقیق نونی و وودرام (۲۰۰۲) نیز نشان داد الزام رفتن به کلیسا و حمایت اجتماعی ایجاد شده در اثر حضور در کلیسا و انجام مراسم دعا از عوامل مؤثر بر سلامت روانی‌اند و با آن رابطه مثبت دارند. همچنین الیسون، بردمن، ویلیامز و جکسون (۲۰۰۱) در یافته‌هایشان به این نتیجه دست یافتند که رفتن به کلیسا با احساس بهزیستی رابطه مثبت و با درماندگی رابطه منفی دارد و تعداد انجام مراسم دعا با احساس بهزیستی

رابطه ضعیف معکوس و با مضطرب بودن رابطه مثبت اندکی دارد. ضمناً حمایت اجتماعی ناشی از حضور در کلیسا میزان پریشانی فرد را کاهش داده و تأثرات ناشی از تنیدگی‌های وی را محدود می‌کند. پارگامنت و ماهونی (۲۰۰۲) مهم‌ترین عامل در شادمانگی روان شناختی را انتخاب داوطلبانه مذهب می‌دانند. به اعتقاد آنان نقش مذهب در سلامت روانی نمی‌تواند جدای از زمینه کلی زندگی مورد توجه قرار گیرد.

کروس (۲۰۰۹) در بررسی دیگری این مسئله را مطرح کرد رابطه بین وقایع آسیب زا و نشانه‌های افسردگی در افراد سالخورده‌ای که معتقدند فقط خداوند بهتر می‌داند چه وقت به نیایش آنها پاسخ دهد، کاهش می‌یابد. همچنین بسیاری از پژوهش‌ها از رابطه دین با احساس‌ها و عواطف مثبت‌تر در زندگی حکایت دارند. برای مثال از میان صد تحقیق و پژوهش بررسی شده که حاوی اطلاعات آماری درباره ارتباط التزام دینی و رفاه- اصطلاح وسیعی که در برگیرنده اموری مانند خوشبختی، رضایت از زندگی، اثر مثبت، خوش بینی و امیدواری بودند. ۷۹ پژوهش، مبین وجود ارتباط مثبت بین آنها بود و تنها یک تحقیق ارتباط آنها را منفی نشان داد (کونینگ، مک کولگ و لارسون، ۲۰۰۱ نقل از فونتانا، ۲۰۰۳). پارگامنت، کول، وندرکریک، بلاویچ، برنت و پرز (۱۹۹۹) نقش مذهب در دستیابی به حس مهار شخصی و تسلط بر احساس درماندگی، آسیب پذیری و حرمت خود پایین در موقعیت‌های دشوار مطالعه کردند. برای این منظور آنان از ۱۵۰ نفر از اعضای خانواده‌هایی که منتظر نتیجه عمل جراحی قلب در بیمارستان بودند، خواستند تا در یک زمینه‌یابی درباره شیوه مقابله با تنیدگی شرکت کنند. همان طور که پیش بینی می‌شد، روش‌های مقابله مذهبی و از جمله اعتقاد به وجود خدا پیامدهای بهتری در زمینه سازگاری، احساس مهار و حرمت خود آنها داشت. بالتز (۲۰۰۲) در بررسی ارتباط بین نگرش دینی، سازش یافتگی با محیط دانشگاه و خودپنداشت نشان داد که نگرش دینی با خودپنداشت رابطه مثبت دارد و به همسازی بیشتر دانشجویان منتهی می‌شود. همچنین دانشجویانی که خود را بیش از همه متدین می‌دانستند. از دیگران سازش یافته‌تر بوده و عملکرد خود را دوست داشتند و بی آنکه نیاز به تلاش زیادی داشته باشند به حل مسائل خود نایل می‌شدند. در بررسی دیگری که در مورد ۱۳۱ دانشجوی دانشگاه انجام شد (شورتز، اورت و ورتینگتون، ۱۹۹۴) نقش مثبت دین بر مقابله و همسازی دانشجویان برجسته گشت. بررسی رابطه دین و واکنش نسبت به رویدادهای زندگی نیز مبین این نکته است که دانشجویان متدین از روش‌های سالم‌تری برای مقابله استفاده می‌کنند و درگیر رفتارهای سازش‌نا یافته و خود تخریبگر نمی‌شوند (ساندرز، ۱۹۹۹). با توجه به شرایط فرهنگی- اجتماعی کشور ما، نگرش دینی از اهمیت خاصی برخوردار است و ضرورت توجه و گسترش بررسی‌های روانشناختی در خصوص دین را می‌طلبد و همین ضرورت است که پژوهشگران متعددی را به سوی این حوزه هدایت کرده است. افزون بر این، دستیابی به اطلاعات دقیقی که بتوانند مسیر تأمین بهداشت روانی دانشجویان را در جامعه دینی ما هموار سازند از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. با توجه به نقش مثبتی که قرآن کریم بر همه ابعاد زندگی افراد دارد لذا ما بر آن شدیم بررسی کنیم، انس با قرآن چه تأثیری بر سبک اسناد افراد دارد و فرض ما بر این است که افراد مأنوس به قرآن از سبک اسناد مناسب‌تری نسبت به افراد متوسط و نامأنوس به قرآن برخوردارند.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع علی مقایسه‌ای است. جامعه آماری در این پژوهش عبارت از کل دانشجویان دانشگاه گیلان در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ بود که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای و حجم نمونه این پژوهش شامل ۳۰۸ نفر دانشجوی (۱۲۸ زن و ۱۸۰ مرد) در سه گروه مانوس با قرآن (۱۰۰ نفر)، متوسط (۱۲۲ نفر) و نا مانوس با قرآن (۸۶ نفر) بودند. از این تعداد ۲۵۵ نفر (۸۲/۸٪) دانشجوی کارشناسی، ۵۰ نفر (۱۶/۲٪) دانشجوی کارشناسی ارشد و ۳ نفر (۱٪) دانشجوی دکتری بودند.

ابزار

پرسشنامه سبک اسناد : برای تعیین اندازه و نوع اسنادهای علی آزمودنی‌ها، از مقیاس سبک اسناد سلیگمن (۱۹۷۹) استفاده شد. این مقیاس یک پرسش نامه خودگزارشی است که برای تعیین سبک اسناد افراد در سه بعد درونی- بیرونی، پایدار-ناپایدار، و کلی-اختصاصی (پس از موقعیت‌های موفقیت و شکست) مورد استفاده قرار می‌گیرد. اصل این پرسشنامه شامل ۱۲ موقعیت فرضی است که به دنبال هر یک از آنها سه سوال مطرح شده است. با این توضیح که سوال‌های اول، دوم، سوم در هر موقعیت به ترتیب به سنجش بعد درونی-بیرونی، پایدار-ناپایدار و کلی-اختصاصی می‌پردازد. در مطالعه‌ای که اسلامی شهر بابکی (۱۳۶۹) انجام داده است دو موقعیت از مقیاس فوق به دلیل مغایرت‌های فرهنگی حذف گردید و بر آن اساس این پرسشنامه اجرا شد که با توجه به اندازه ضرایب پایایی حاصله برای زیر گروه-ها، به نظر می‌رسد پایایی این پرسشنامه از کاربردهای پیشین آن نیز بیشتر شده است. هم چنین ضریب آلفای کرنباخ را برای موقعیت شکست درونی ۰/۷۵، موقعیت شکست پایدار ۰/۴۳، موقعیت شکست کلی ۰/۷۳ و در موقعیت موفقیت درونی ۰/۷۴، موقعیت موفقیت پایدار ۰/۵۶، موقعیت موفقیت کلی ۰/۷۶ به دست آورد. سلیمانی نژاد (۱۳۸۱) آلفای کرنباخ برای کل پرسش‌های پرسش نامه را ۰/۷۴ گزارش کرد.

نتایج و بحث

جهت بررسی تفاوت بین سبک‌های اسناد دانشجویان در سه گروه مانوس، متوسط و نا مانوس با قرآن، از آزمون تحلیل واریانس چند متغیره استفاده شد. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی سبک‌های اسناد و همچنین نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس‌ها گزارش شده است.

جدول ۱، شاخص‌های توصیفی سبک‌های اسناد و همچنین نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس‌ها در سه گروه مانوس، متوسط و نا مانوس با قرآن

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آزمون لوین	سطح معنی داری
درونی- بیرونی (بعد از موفقیت)	مانوس با قرآن	۱۰۰	۱۲/۶۵۰	۲/۷۸۳	۲/۲۳۸	۰/۱۳۸
	متوسط	۱۲۰	۱۳/۲۸۷	۲/۶۹۸		
	نا مانوس	۸۵	۱۵/۲۹۱	۳/۳۳۲		
پایدار- ناپایدار (بعد از موفقیت)	مانوس با قرآن	۱۰۰	۱۰/۴۷۰	۲/۷۶۱	۱/۴۸۳	۰/۲۲۹
	متوسط	۱۲۰	۱۰/۴۲۶	۲/۸۱۱		
	نا مانوس	۸۵	۱۱/۵۸۱	۳/۲۸۴		
کلی- جزئی (بعد از موفقیت)	مانوس با قرآن	۱۰۰	۱۴/۶۷۰	۲/۹۳۴	۰/۳۵۹	۰/۶۹۸
	متوسط	۱۲۰	۱۵/۰۴۱	۳/۲۴۶		
	نا مانوس	۸۵	۱۴/۷۷۹	۳/۳۲۷		
درونی- بیرونی (بعد از شکست)	مانوس با قرآن	۱۰۰	۱۲/۶۵۰	۲/۷۸۳	۲/۶۲۵	۰/۰۷۴
	متوسط	۱۲۰	۱۳/۲۸۷	۲/۶۹۸		
	نا مانوس	۸۵	۱۵/۲۹۱	۳/۳۳۲		
پایدار- ناپایدار (بعد از شکست)	مانوس با قرآن	۱۰۰	۱۰/۴۷۰	۲/۷۶۱	۱/۲۸۶	۰/۲۷۸
	متوسط	۱۲۰	۱۰/۴۲۶	۲/۸۱۰		
	نا مانوس	۸۵	۱۱/۵۸۱	۲/۲۸۴		
کلی- جزعی	مانوس با قرآن	۱۰۰	۱۲/۳۹۰	۲/۷۱۱	۰/۹۲۴	۰/۳۹۸

اولین همایش ملی اسلام و سلامت روان - اردیبهشت ۱۳۹۴

متوسط	۱۲۰	۱۱/۷۸۷	۲/۸۱۱
نا مانوس	۸۵	۱۰/۱۸۶	۲/۹۲۵

با توجه به جدول ۱ و معنی دار نبودن آزمون لوین، واریانس متغیرها همگن هستند. پس می توان از آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره استفاده کرد.

جدول ۲، آزمون معناداری تحلیل واریانس چند متغیره

نام آزمون	مقدار	f	فرضیه df	خطا df	سطح معناداری	مجذور ای تا
اثر پیلایی	۰/۳۷۱	۱۱/۴۱۱	۱۲/۰۰۰	۶۰۲/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۸۵
لامبدای ویلکز	۰/۶۳۵	۱۲/۷۴۷	۱۲/۰۰۰	۶۰۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۲۰۳
اثر هوتلینگ	۰/۵۶۶	۱۴/۱۰۵	۱۲/۰۰۰	۵۹۸/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۲۲۱
بزرگترین ریشه روی	۰/۵۵۰	۲۷/۵۹۷	۶/۰۰۰	۳۰۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۵۵

با توجه به جدول ۲، آماره F تحلیل واریانس چندمتغیری بررسی تفاوت سه گروه مانوس، متوسط و نا مانوس با قرآن در سبک های اسناد دانشجویان در سطح ۰/۰۰۱ معنی دار می باشد (Wilks' Lambda= 0.635, F=12.747, $p>0.001$). بنابراین می توان گفت که بین سه گروه مانوس، متوسط و نا مانوس با قرآن حداقل در یکی از در سبک های اسناد دانشجویان تفاوت معنی دار وجود دارد. در ادامه به بررسی اثرات بین آزمودنی ها در سبک های اسناد در سه گروه دانشجویان مانوس، متوسط و نا مانوس با قرآن پرداخته می شود که نتایج آن در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

مانوس با قرآن

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره f	سطح معناداری	مجذور ای تا
درونی-بیرونی (بعد از موفقیت)	۴۶۸/۱۶۱	۱	۲۳۴/۰۸۰	۲۷/۳۶۷	۰/۰۰۰	۰/۱۵۲
پایدار- ناپایدار (بعد از موفقیت)	۱۸۱/۱۵۳	۱	۹۰/۵۷۶	۹/۵۰۷	۰/۰۰۰	۰/۰۵۹
کلی- جزئی (بعد از موفقیت)	۲۳۷/۳۳۵	۱	۱۱۸/۶۶۷	۱۵/۰۱۰	۰/۰۰۰	۰/۰۹۰
درونی-بیرونی (بعد از شکست)	۵۵۵/۳۴۷	۱	۱۷۳/۷۷۸	۲۰/۴۵۳	۰/۰۰۰	۰/۱۱۸
پایدار- ناپایدار (بعد از شکست)	۸۰/۰۲۲	۱	۴۰/۰۱۱	۴/۶۴۴	۰/۰۱۰	۰/۰۳۰
کلی- جزئی (بعد از شکست)	۸/۱۲۱	۱	۴/۰۶۰	۰/۴۰۴	۰/۶۶۸	۰/۰۰۳

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می شود، نتایج آزمون اثر بین آزمودنی ها نشان می دهد که بین سه گروه دانشجویان مانوس، متوسط و نا مانوس با قرآن از لحاظ سبک اسناد درونی-بیرونی، پایدار- ناپایدار و کلی- جزئی بعد از موفقیت ($P< 0.000$)، و درونی-بیرونی، پایدار- ناپایدار بعد از شکست ($P< 0.05$) تفاوت معنی دار وجود دارد. حال به منظور مقایسه دو به دو میانگین گروه ها تحلیل تعقیبی بونفرونی صورت گرفت که نتایج آن در جدول شماره ۴ ارائه شده است.

جدول ۴، مقایسه دو به دو میانگین سبک های اسناد در سه گروه مانوس، متوسط و نا مانوس با قرآن

متغیر	گروه ها	تفاوت بین میانگین ها	سطح معناداری
درونی-بیرونی (بعد از موفقیت)	مانوس با قرآن و متوسط	۱/۴۴۵	۰/۰۰۱
	مانوس و نا مانوس با قرآن	۳/۱۸۲	۰/۰۰۰

۰/۰۰۰	۱/۷۳۷	متوسط و نا مانوس با قرآن	
۰/۰۹۴	۰/۹۰۱	مانوس با قرآن و متوسط	پایدار - ناپایدار (بعد از موفقیت)
۰/۰۰۰	۱/۹۷۹	مانوس و نا مانوس با قرآن	
۰/۰۴۱	۱/۰۷۸	متوسط و نا مانوس با قرآن	
۰/۳۳۹	۰/۶۰۳	مانوس با قرآن و متوسط	کلی - جزئی (بعد از موفقیت)
۰/۰۰۰	۲/۲۰۴	مانوس و نا مانوس با قرآن	
۰/۰۰۰	۱/۶۰۱	متوسط و نا مانوس با قرآن	
۰/۳۱۹	-۰/۴۳۷	مانوس با قرآن و متوسط	درونی - بیرونی (بعد از شکست)
۰/۰۰۰	-۲/۶۴۱	مانوس و نا مانوس با قرآن	
۰/۰۰۰	-۲/۰۰۴	متوسط و نا مانوس با قرآن	
۱/۰۰۰	۰/۰۴۴	مانوس با قرآن و متوسط	پایدار - ناپایدار (بعد از شکست)
۰/۰۳۲	-۱/۱۱۱	مانوس و نا مانوس با قرآن	
۰/۰۱۷	-۱/۱۵۵	متوسط و نا مانوس با قرآن	
۱/۰۰۰	-۰/۳۷۱	مانوس با قرآن و متوسط	کلی - جزئی (بعد از شکست)
۱/۰۰۰	-۰/۱۰۹	مانوس و نا مانوس با قرآن	
۱/۰۰۰	۰/۲۶۲	متوسط و نا مانوس با قرآن	

همان طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود در مورد سبک اسناد درونی-بیرونی (بعد از موفقیت) بین تفاضل میانگین دو گروه مانوس با قرآن و متوسط تفاوت معنادار وجود دارد ($P < 0/001$) و این تفاوت با توجه به میانگین گروه‌ها به سود گروه مانوس با قرآن است. به عبارت دیگر، گروه مانوس با قرآن نسبت به گروه متوسط دارای سبک درونی اسناد (بعد از موفقیت) هستند. همچنین بین تفاضل میانگین دو گروه مانوس و نا مانوس با قرآن تفاوت معنادار وجود دارد ($P < 0/000$) و این تفاوت با توجه به میانگین گروه‌ها به سود گروه مانوس با قرآن است. به عبارت دیگر، گروه مانوس با قرآن نسبت به گروه نا مانوس با قرآن دارای سبک درونی اسناد (بعد از موفقیت) هستند. همچنین تفاوت معنادار وجود دارد ($P < 0/000$) و این تفاوت با توجه به میانگین گروه‌ها به سود گروه متوسط است. به عبارت دیگر، گروه متوسط نسبت به گروه نا مانوس با قرآن دارای سبک درونی اسناد (بعد از موفقیت) هستند. در مورد سبک‌های پایدار - ناپایدار و کلی - جزئی (بعد از موفقیت) بین تفاضل میانگین دو گروه مانوس با قرآن و متوسط تفاوت معنادار وجود ندارد ($P > 0/05$). به عبارت دیگر، دو گروه مانوس با قرآن و متوسط از نظر سبک‌های پایدار - ناپایدار و کلی - جزئی (بعد از موفقیت) تفاوت معنی‌داری ندارند. در حالی که بین تفاضل میانگین دو گروه مانوس و نا مانوس با قرآن همچنین متوسط و نا مانوس با قرآن تفاوت معنادار وجود دارد ($P < 0/05$). و این تفاوت با توجه به میانگین گروه‌ها به ترتیب به سود گروه مانوس با قرآن و متوسط است. به عبارت دیگر، گروه‌های مانوس با قرآن و متوسط نسبت به گروه نا مانوس با قرآن دارای سبک کلی و پایدار اسناد (بعد از موفقیت) هستند.

در مورد سبک‌های درونی-بیرونی و پایدار - ناپایدار (بعد از شکست) بین تفاضل میانگین دو گروه مانوس با قرآن و متوسط تفاوت معنادار وجود ندارد ($P > 0/05$). به عبارت دیگر، دو گروه مانوس با قرآن و متوسط از نظر سبک‌های درونی-بیرونی و پایدار - ناپایدار (بعد از شکست) تفاوت معنی‌داری ندارند. در حالی که بین تفاضل میانگین دو گروه مانوس و نا مانوس با قرآن همچنین متوسط و نا مانوس با قرآن تفاوت معنادار وجود دارد ($P < 0/05$). و این تفاوت با توجه به میانگین گروه‌ها به سود گروه نا مانوس با قرآن است. به عبارت دیگر، گروه نا مانوس با قرآن نسبت به گروه

مانوس با قرآن و متوسط دارای سبک‌های اسناد دورنی و پایدار (بعد از شکست) هستند. در مقابل سبک‌های اسناد (بعد از شکست) گروه مانوس با قرآن و متوسط بیرونی و ناپایدار است. در مورد سبک کلی - جزئی (بعد از شکست) بین تفاضل میانگین گروه‌های مانوس با قرآن و متوسط، مانوس و نا مانوس با قرآن، و همچنین متوسط و نا مانوس با قرآن تفاوت معنادار وجود ندارد ($P > 0.05$). به عبارت دیگر، گروه‌های مانوس با قرآن و متوسط، مانوس و نا مانوس با قرآن، و متوسط و نا مانوس با قرآن از نظر سبک سبک کلی - جزئی (بعد از شکست) تفاوت معنی‌داری ندارند.

نتیجه‌گیری

- ۱- یافته‌های به دست آمده از این تحقیق نشان داد که سبک‌های اسناد مانوسین به قرآن نسبت به دو گروه دیگر بهتر است. پیشنهاد می‌شود که برای بالا بردن و افزایش خوشبینی در میان افراد جامعه فرهنگ خواندن قرآن و انس گرفتن با آن از سنین اولیه در فرزندان مورد تأکید قرار گیرد.
- ۲- حرمت خود و اعتماد به توانایی‌های فردی از سنین اولیه با آموزه‌های قرآنی مورد تقویت قرار گیرد.

منابع

- اسلامی شهر بابکی، ح. ۱۳۶۹. رابطه بین سبک تبیین و افسردگی در بیماران افسرده یک قطبی و دوقطبی و مقایسه آن با افراد بهنجار. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی. انستیتو روانپزشکی تهران.
- بهرامی احسان، ه. ۱۳۸۷. بررسی مولفه‌های سازش یافتگی در آزادگان ایرانی. رساله دکتری روانشناسی. دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.
- خدا پناهی، م. ۱۳۸۶. انگیزش و هیجان. انتشارات سمت، ۱۷۵-۱۷۷.
- عظیمی، ح. نوغانی، م. ۱۳۷۹. بررسی میزان اضطراب و تطابق مذهبی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران، بهار ۱۳۸۱، ۱۲، ۳۴، ۳۷-۴۶.
- سلیمانی نژاد، ن. ۱۳۸۱. رابطه سبک اسناد با پیشرفت تحصیلی در دختران و پسران سال سوم دبیرستان. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- شمس اسفندآباد، ح. ۱۳۸۴. روانشناسی تفاوت‌های فردی. انتشارات سمت، ۹۸.
- عبدی، ف. ۱۳۸۸. نقش سبک‌های اسنادی و سبک‌های دل‌بستگی در پیش‌بینی سازگاری زناشویی زوجین. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل.
- موسوی، و. اسلامدوست، ف. غباری بناب، ب. ۱۳۹۰. بررسی ارتباط بین سبک‌های اسناد و گرایش‌های مذهبی دانشجویان. مجله مطالعات آموزش و یادگیری. دوره سوم. شماره دوم.

Boulter, S. 2002. Implementing the multicultural education perspective into the nursing education curriculum. *Journal of Instructional Psychology*, 150-172.

Fontana, d. 2003. Psychology, religion, and spirituality. zobanan.vapr.cc.

Peterson, C., & Seligman, M. E. P. 1984. Causal explanations as risk factors for depression: Theory and evidence. *Psychological Review*, 91, 347-374.

Galvin, K. M. & Cooper, P. J. (Eds.). 2006. Making connections: Readings in relational communication. Los Angeles: Roxbury.

Johnson, E. L., Sandage, S. 1999. A postmodern reconstruction of psychotherapy: Religion, orienteering, and the healing of the soul. *Psychotherapy*, 36, 1-15.

Levin, J. S. 1994. Religion in aging and health. Theoretical foundation and methodological frontiers. California. SAGE Publications Inc.

Mahoney, a. Pargament, k. 2002. An Evaluation of the Costs and Benefits of Religiousness. *dvancement of Psychological Theory*

Nooney, j. Woodrum, e. 2002. Religious Coping and Church-Based Social Support as Predictors of Mental Health Outcomes. *Journal for the Scientific Study of Religion*. pages 359-368

Kross, E. 2009. Making Meaning out of Negative Experiences by Self-Distancing. *Current Directions in Psychological Science*. 187-191

Sanders, s. 1999. Religiosity and Mental Health: A Meta-Analysis of Recent Studies. *Journal for the Scientific Study of Religion*., pages 43-55

Williams, d. Jackson, j. 2001. Religious Involvement, Stress, and Mental Health. *Social Forces*. 215-249.

Worthington Jr., Everett L.; Kurusu, Taro A.; McCollough, Michael E.; Sandage, Steven J. 1994. Empirical research on religion and psychotherapeutic processes and outcomes. *Psychological Bulletin*. 448-487

Ellison, C. G. 1991 . Religious involvement and subjective well-being. *Journal of Mental Health and Social Coping: An introduction* (2nd Ed.). New York. Columbia University Press.

Mattis, J. S., Fontenot, D. L., & Hatcher-Kay, C. A. 2003 . Religiosity, racism, and dispositional optimism among African Americans. *Journal of Personality and Individual Differences* , 34 (6), 1025- 1038.

WHOQOL SRPB Group. 2006 . A cross-cultural study of spirituality, religion, and personal beliefs as components of quality of life. *Journal of Social Science and Medicine* , 62 (6), 1486-1497.